

ПРАВИЛА ТА ПРОЦЕДУРИ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ 1–4 КЛАСІВ

для вчителів та батьків (інших законних представників)

Документ розроблено на основі чинних нормативно-правових актів, методичних рекомендацій
МОН України та локальних документів закладу освіти.

Загальні положення

- 1.1. Ці Правила визначають єдині підходи до формувального, поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів, а також особливості оцінювання під час організації освітнього процесу в дистанційному або змішаному форматі.
- 1.2. Правила є складовою внутрішньої системи забезпечення якості освіти та застосовуються педагогічними працівниками, які навчають учнів початкових класів. Для батьків документ пояснює, що, як і з якою метою оцінює вчитель.
- 1.3. Об'єктом оцінювання є результати навчання дитини, визначені Державним стандартом початкової освіти, типовою/освітньою та навчальною програмами. Особисті якості, поведінка, темп роботи, охайність як риса характеру або порівняння з іншими дітьми не можуть самі по собі бути підставою для оцінки результатів навчання.
- 1.4. Оцінювання має бути справедливим, неупередженим, об'єктивним, недискримінаційним і добросовісним. Критерії та очікуваний результат пояснюються дитині у формі, зрозумілій для її віку, до або на початку виконання оцінюваного завдання.
- 1.5. Оцінка є конфіденційною інформацією. Результати повідомляються дитині та її батькам (іншим законним представникам) індивідуально через паперові/електронні носії, освітню платформу, індивідуальну консультацію та/або свідоцтво досягнень.
- 1.6. Учень і батьки мають право отримати зрозуміле пояснення: який результат навчання перевірявся, що вже вдалося, що потребує підтримки та якою може бути наступна навчальна дія.

Нормативна та локальна основа

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами).
- Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами).
- Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (чинний для контингенту учнів, які навчаються у 2026/2027 навчальному році).
- Наказ МОН України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (zareestrovaniy u Min'yosti 24.06.2026 za № 922/46316; chinna redakciya).
- Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти» — у частині, що не суперечить чинній системі оцінювання, затвердженій наказом № 722.

- Наказ МОН України від 08.09.2020 № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання» (чинна редакція).
- Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти, затверджений наказом МОЗ України від 25.09.2020 № 2205 (чинна редакція).
- Освітня програма Запорізької гімназії № 8 для 1–4 класів, розділ VI «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів. Інструментарій оцінювання».
- Рішення педагогічної ради Запорізької гімназії № 8 щодо шкал і процедур оцінювання у 1–4 класах.

Важливе нормативне уточнення

Новий Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.12.2025 № 1810, застосовуватиметься до дітей, які розпочнуть навчання у 1 класі з 1 вересня 2028 року. Тому ці Правила на 2026/2027 навчальний рік базуються на чинному для нинішніх учнів стандарті № 87.

Коротко про шкали оцінювання у гімназії

1–2 класи: формувальне, поточне та підсумкове оцінювання — вербальне.

3–4 класи: формувальне — вербальне; поточне — вербальне (рішення педагогічної ради); підсумкове — рівневе.

Для визначених педагогічною радою навчальних предметів/курсів у 1–4 класах оцінювання результатів навчання здійснюється за дихотомічною шкалою «зараховано / незараховано».

1. Правила та процедури формувального оцінювання

1.1. Мета та статус формувального оцінювання

1.1.1. Формувальне оцінювання є постійною частиною навчання. Воно допомагає вчителю бачити індивідуальний поступ дитини, своєчасно виявляти труднощі, визначати потребу в підтримці та коригувати подальше навчання.

1.1.2. У 1–4 класах формувальне оцінювання здійснюється вербально. Його результатом є не бал і не рівень, а зрозумілий дитині зворотний зв'язок про її навчальну дію та наступний крок.

1.1.3. Формувальне оцінювання не використовується як покарання, не має на меті ранжування дітей і не передбачає публічного порівняння результатів учнів між собою.

1.1.4. Індивідуальні консультації підлягають винятково формувальному оцінюванню.

1.2. Процедура формувального оцінювання

1.2.1. Учитель визначає очікуваний результат навчання та формулює 1–3 зрозумілі дитині критерії успіху: «Що я маю зробити / показати, щоб завдання було виконане успішно?».

1.2.2. Під час роботи вчитель збирає інформацію про поступ за допомогою педагогічного спостереження, запитань, коротких усних або письмових завдань, аналізу продуктів діяльності, практичних дій, бесіди, самооцінювання та взаємооцінювання.

1.2.3. Самооцінювання і взаємооцінювання організовуються за простими, попередньо зрозумілими критеріями. Їх мета — навчити дитину помічати власний поступ, називати труднощі, просити допомогу та пропонувати коректну пораду однокласнику.

1.2.4. Учитель може вести робочі нотатки, чеклісти, картки спостережень, портфоліо або цифрові записи. Такі записи є педагогічним інструментом і не перетворюються автоматично на підсумкову оцінку.

1.3. Інструменти, рекомендовані Освітньою програмою гімназії

- «Портфоліо успіху» — паперове або електронне накопичення прикладів робіт, що демонструють індивідуальний поступ дитини.
- «Світлофор» / LEGO-сигнали та сигнали рукою — швидке повідомлення про рівень розуміння або потребу в допомозі.
- Графічні листи самооцінювання: «драбина успіху», шкали, смайлики, «гора успіху» та інші вікововідповідні візуальні засоби.
- Спрощені критеріальні рубрики та візуальні карти для творчої, групової, практичної роботи.
- Короткі усні бесіди, практичні та дослідницькі завдання, аналіз виробів, моделей, малюнків, письмових робіт та інших продуктів навчальної діяльності.

1.4. Вимоги до вербального зворотного зв'язку

- коментар стосується конкретної роботи або дії, а не особистості дитини;
- спочатку називається те, що вдалося або вже сформовано;
- далі вказується одна конкретна зона для покращення та посильний наступний крок;
- за можливості дитина отримує шанс одразу скористатися порадою: виправити, доповнити, повторити дію або пояснити спосіб виконання;
- батькам інформація про труднощі подається конфіденційно та разом із рекомендацією щодо підтримки, а не у формі порівняння з іншими дітьми.

Зручна формула зворотного зв'язку для молодшого школяра

«Тобі вже вдалося...» → «Зверни увагу на...» → «Спробуй наступного разу...».

Для 1 класу формулювання можуть бути дуже короткими й підкріплюватися піктограмами, жестами або іншими зрозумілими дитині сигналами.

2. Правила та процедури поточного та підсумкового оцінювання

2.1. Поточне оцінювання

2.1.1. Поточне оцінювання здійснюється на визначених етапах навчання для з'ясування, наскільки досягнутий результат відповідає очікуваному. Воно може бути усним, письмовим або практичним.

2.1.2. У 1–2 класах поточне оцінювання здійснюється за вербальною шкалою. Бали та рівні як поточні оцінки не виставляються.

2.1.3. У 3–4 класах, відповідно до рішення педагогічної ради гімназії, поточне оцінювання здійснюється вербально. Дозволена наказом МОН № 722 можливість застосування рівневої шкали для поточного оцінювання у 3–4 класах у гімназії не використовується, доки педагогічна рада не ухвалить інше рішення.

2.1.4. Поточне оцінювання не означає обов'язкової оцінки за кожну відповідь або на кожному уроці. Учитель добирає достатню кількість релевантних спостережень і робіт, щоб бачити реальний поступ дитини та планувати підтримку.

2.1.5. Перед оцінюваним завданням учитель у доступній формі повідомляє, що саме перевіряється, як виглядає успішний результат та яка допомога дозволена.

2.2. Дихотомічне оцінювання окремих предметів/курсів

2.2.1. Відповідно до рішення педагогічної ради, для оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів з мистецтва, фізичної культури, дизайну та технологій / Handmade-мистецтва, Арт-технологій та інформатики (ІКТ), у тому числі відповідних концентрів «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», застосовується дихотомічна шкала «зараховано / незараховано».

2.2.2. Дихотомічний результат відображає досягнення визначених результатів навчання за критеріями, а не поведінку, відвідування чи суб'єктивне враження про старанність дитини.

2.2.3. Формувальний зворотний зв'язок із цих предметів упродовж навчання залишається вербальним: учитель пояснює дитині, що вже вдається та що допоможе досягти очікуваного результату.

2.2.4. Якщо результат «незараховано» пов'язаний із тим, що дитина з об'єктивних причин не мала можливості продемонструвати результат, учитель організовує доступну можливість виконати рівноцінне завдання або іншим способом підтвердити результат навчання.

2.3. Діагностувальні роботи

2.3.1. Діагностувальна робота — один зі способів підсумкового з'ясування ступеня досягнення очікуваних результатів за темою, змістовим блоком або навчальним періодом. Вона не повинна перетворюватися на засіб покарання чи створювати надмірне навантаження.

2.3.2. У 3–4 класах діагностувальні роботи, які використовуються для підсумкового оцінювання, оцінюються за рівневою шкалою: П — початковий, С — середній, Д — достатній, В — високий.

2.3.3. Завдання діагностувальної роботи добираються відповідно до очікуваних результатів навчання та вікових можливостей дітей. Формат може включати письмові, усні, практичні, творчі або комбіновані завдання.

2.3.4. Якщо окремих результатів навчання неможливо коректно перевірити письмовою роботою, учитель використовує інший релевантний спосіб: усну бесіду, практичну дію, спостереження, демонстрацію продукту діяльності тощо.

2.4. Тематичне оцінювання

2.4.1. Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного оцінювання за структурною одиницею навчальної програми та/або результатів підсумкової (діагностувальної) роботи.

2.4.2. У 1–2 класах тематичний результат, якщо його узагальнення передбачене організацією навчання, подається вербально — як опис досягнень і навчальних потреб дитини.

2.4.3. У 3–4 класах тематичний підсумковий результат визначається за рівневою шкалою, крім предметів/курсів, для яких рішенням педагогічної ради застосовується дихотомічна шкала.

2.4.4. Окрема підсумкова робота після кожної невеликої теми не є самоціллю. Учитель використовує її тоді, коли вона потрібна для отримання достатньої та об'єктивної інформації про досягнення очікуваних результатів.

2.5. Семестрове оцінювання

2.5.1. Семестрове оцінювання узагальнює результати навчання за відповідний період.

2.5.2. У 1–2 класах семестровий результат описується вербально; бали та рівні не виставляються.

2.5.3. У 3–4 класах відповідно до рішення педагогічної ради семестрова оцінка виставляється за результатами діагностувальних робіт; діагностувальні роботи оцінюються за рівневою шкалою.

2.5.4. Семестровий рівень не визначається шляхом арифметичного усереднення умовних позначок. Учитель зіставляє продемонстровані результати з критеріями та враховує, які саме очікувані результати підтверджені діагностувальними роботами.

2.5.5. Для предметів/курсів, визначених педагогічною радою для дихотомічного оцінювання, семестровий результат фіксується як «зараховано / незараховано».

2.5.6. Якщо дитина пропустила діагностувальну роботу з об'єктивних причин або не могла виконати її через повітряну тривогу, стан здоров'я, технічні обставини чи інші поважні причини, учитель визначає інший час або рівноцінний спосіб продемонструвати відповідні результати навчання.

2.6. Річне оцінювання

2.6.1. Річне оцінювання здійснюється на основі семестрових результатів навчання.

2.6.2. У 1–2 класах річний результат подається вербально. У 3–4 класах — за рівневою шкалою, крім предметів/курсів із дихотомічним оцінюванням.

2.6.3. Під час підготовки річного висновку вчитель може враховувати динаміку навчального поступу: наскільки стійко дитина демонструє результат наприкінці навчального року порівняно з попереднім періодом. Це не є механічним «підвищенням» або «зниженням» рівня.

2.6.4. Окрема річна контрольна робота лише для виставлення річного результату не проводиться, крім випадків, прямо передбачених законодавством для окремих форм здобуття освіти.

2.7. Шкали та їх значення

Шкала	Позначення	Що означає для дитини та батьків
Вербальна	словесне оцінювальне судження	Учитель описує, що вже вдалося, якої підтримки потребує дитина та який наступний крок доцільний.
Рівнева	П — початковий	Потребує істотної підтримки для досягнення результатів навчання.
Рівнева	С — середній	Потребує ситуативної підтримки для досягнення результатів навчання.
Рівнева	Д — достатній	Має присутні успіхи в досягненні результатів навчання.
Рівнева	В — високий	Має значні успіхи в досягненні результатів навчання.
Дихотомічна	зараховано / незараховано	Фіксує факт досягнення / не досягнення визначених результатів навчання за критеріями з окремих предметів/курсів, визначених педагогічною радою.

2.8. Фіксування результатів та інформування батьків

2.8.1. У 1–2 класах у класному/електронному журналі та свідоцтві досягнень не виставляються бали чи рівні. Результати подаються вербально відповідно до вимог чинних нормативних і локальних документів.

2.8.2. У 3–4 класах рівневі результати підсумкового оцінювання та дихотомічні результати з визначених предметів/курсів фіксуються у документації відповідно до чинних вимог та технічних можливостей електронного журналу.

2.8.3. Результати семестрового і річного оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень. Батьки отримують не лише позначку рівня, а за потреби — пояснення, які результати навчання вже сформовані та що варто підтримати.

2.8.4. Якщо батьки не погоджуються з результатом, вони насамперед звертаються до вчителя за поясненням критеріїв та доказів навчального результату. За потреби питання розглядається адміністрацією відповідно до внутрішніх процедур закладу освіти.

2.9. Академічна доброчесність і роль дорослих

- учитель до виконання роботи пояснює, яка допомога дозволена;
- під час індивідуальної оцінюваної роботи дитина має виконувати завдання самостійно в межах дозволених засобів;
- батьки можуть допомогти організувати робоче місце, прочитати технічну інструкцію або передати роботу, але не виконують завдання замість дитини;
- якщо вчителю потрібно підтвердити самостійність виконання, він може провести коротку доброзичливу бесіду, попросити пояснити хід роботи або запропонувати рівноцінне завдання;
- оцінювання не використовується як покарання за поведінку, запізнення, відсутність матеріалів або технічні проблеми.

3. Правила та процедури оцінювання під час освітнього процесу в дистанційному форматі

3.1. Загальні принципи

3.1.1. Під час дистанційного або змішаного навчання зберігаються ті самі очікувані результати, критерії та шкали оцінювання, що й під час очного навчання. Зміна формату навчання не є підставою для автоматичного посилення або спрощення критеріїв.

3.1.2. Оцінювання може здійснюватися синхронно або асинхронно в усній, письмовій чи практичній формі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

3.1.3. Для учнів молодшого шкільного віку вчитель добирає короткі, чіткі та доступні інструкції, мінімізує зайві технічні дії та дотримується вимог Санітарного регламенту щодо організації роботи з технічними засобами навчання.

3.2. Допустимі способи підтвердження результату

- усна відповідь або коротка індивідуальна бесіда під час відеозустрічі чи іншого доступного каналу зв'язку;
- фото або скан письмової, творчої чи практичної роботи;
- аудіо- або відеозапис читання, усного висловлення, демонстрації досліду, моделі чи практичної дії;

- електронне портфоліо або добірка робіт за певний період;
- інтерактивні вправи, тести або цифрові завдання, якщо вони відповідають очікуваним результатам і віковим можливостям дитини;
- практична демонстрація результату після відновлення зв'язку або під час найближчої очної зустрічі, якщо дистанційно підтвердити його неможливо.

3.3. Цифрові інструменти

3.3.1. Освітньою програмою гімназії передбачено використання інтерактивних ігрових платформ, віртуальних дощок, інтерактивних презентацій, електронних портфоліо та модулів електронного журналу. Конкретний сервіс обирає вчитель відповідно до віку дітей, мети оцінювання, правил безпеки та політики закладу щодо захисту даних.

3.3.2. Результат автоматичного тесту або гри не є самоціллю. Учитель використовує цифрові дані лише тоді, коли завдання справді перевіряє потрібний результат навчання.

3.4. Технічні труднощі, повітряні тривоги та інші об'єктивні обставини

3.4.1. Відсутність електроенергії, нестабільний інтернет, несправність пристрою, повітряна тривога або інші об'єктивні обставини не є підставою для зниження оцінки чи результату «незараховано» самі по собі.

3.4.2. Якщо через такі обставини дитина не змогла виконати оцінюване завдання, учитель пропонує інший термін, інший канал передавання роботи або рівноцінний спосіб продемонструвати результат.

3.4.3. Під час сигналу «Повітряна тривога» виконання синхронної контрольної/діагностувальної роботи припиняється відповідно до правил безпеки. Після відновлення освітнього процесу вчитель визначає справедливий спосіб завершення або повторного виконання відповідної частини роботи.

3.4.4. Увімкнена камера не є єдиним можливим доказом присутності або самостійності виконання. За потреби вчитель використовує інші способи підтвердження результату, які не створюють необґрунтованих бар'єрів для дитини.

3.5. Комунікація з батьками під час дистанційного навчання

3.5.1. Батькам повідомляються канал зв'язку, орієнтовні строки виконання, критерії, спосіб передавання роботи та дії у випадку технічної проблеми.

3.5.2. Батьки сприяють організації навчання, але не замінюють учня у виконанні завдань. Якщо дитина потребує значної допомоги дорослого, це є сигналом для вчителя скоригувати інструкцію, складність або спосіб підтримки.

3.5.3. Обговорення індивідуальних результатів дитини здійснюється приватно. Не допускається оприлюднення оцінок, рівнів, позначок «незараховано», скриншотів робіт із персональними даними або порівняльних рейтингів у загальних чатах.

Коротка пам'ятка для вчителів і батьків

Клас / вид оцінювання	Шкала в гімназії	Що фіксується	Практичне значення
1–2 класи: формувальне	вербальна	короткий зворотний зв'язок, спостереження, портфоліо	допомагає дитині зрозуміти поступ і наступний крок
1–2 класи: поточне та підсумкове	вербальна	оцінювальні судження; без балів і рівнів	описує досягнення і потреби в підтримці
3–4 класи: формувальне	вербальна	зворотний зв'язок, само-/взаємооцінювання	не перетворюється на рівень
3–4 класи: поточне	вербальна	оцінювальні судження	локальний вибір педагогічної ради
3–4 класи: діагностувальні роботи	рівнева: П / С / Д / В	рівень досягнення відповідних результатів	використовуються для підсумкового оцінювання
3–4 класи: семестрове та річне	рівнева: П / С / Д / В	підсумковий рівень	семестрова оцінка у гімназії — за результатами діагностувальних робіт
Окремі предмети/курси 1–4 класів, визначені педрадою	дихотомічна	«зараховано / незараховано»	застосовується до результатів навчання з визначених предметів/курсів

Для батьків

Головне питання після будь-якого результату оцінювання: не «Яку оцінку ти отримав/отримала?», а «Що тобі вже вдається і що допоможе зробити наступний крок?». У початковій школі оцінювання насамперед має підтримувати навчання і віру дитини у власну здатність розвиватися.

Прикінцеві положення

- Правила набирають чинності після схвалення педагогічною радою та введення в дію відповідно до локальних процедур закладу освіти.
- Учителі початкових класів ознайомлюють батьків з основними правилами та шкалами оцінювання на початку навчального року, а з критеріями конкретного оцінюваного завдання — до його виконання у формі, зрозумілій дитині.
- У разі зміни законодавства або локальної Освітньої програми положення цих Правил застосовуються в частині, що не суперечить нормативно-правовим актам вищої юридичної сили, та за потреби переглядаються педагогічною радою.
- Питання, не врегульовані цими Правилами, вирішуються відповідно до законодавства України, Освітньої програми закладу та інших чинних локальних актів.

Основні нормативні та методичні джерела

- МОН України. Наказ від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (чинна редакція).
- МОН України. Наказ від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів...».
- Кабінет Міністрів України. Постанова від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (чинний для відповідних контингентів учнів).
- Кабінет Міністрів України. Постанова від 26.12.2025 № 1810 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (застосовується для тих, хто розпочне 1 клас з 01.09.2028).
- МОН України. Наказ від 08.09.2020 № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання» (чинна редакція).
- МОЗ України. Наказ від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти» (чинна редакція).

Локальні джерела: Освітня програма Запорізької гімназії № 8 для 1–4 класів (розділ VI) та рішення педагогічної ради щодо процедур і шкал оцінювання.